

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Gawda (spr.)
Sędziowie:	SA Małgorzata Pasek SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska
Protokolant: sekretarz sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2019 r. w Lublinie

sprawy A. C. (1)

przeciwko M. P. i R. P.

o należności związane z podróżą służbową

na skutek apelacji M. P. i R. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 25 marca 2019 r. sygn. akt VIII P 48/16

I. oddala apelację;

II. zasądza od M. P. i R. P. solidarnie na rzecz A. C. (1) kwotę 3.038 (trzy tysiące trzydzieści osiem) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Małgorzata Pasek Elżbieta Gawda Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska

III APa 12/19

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 marca 2019 r. Sąd Okręgowy w Lublinie zasądził od M. P. i R. P. solidarnie na rzecz A. C. (1) kwotę 57.205,51 zł tytułem diet i ryczałtów z ustawowymi odsetkami od dnia 5 lutego 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty, w pozostałej części powództwo oddalił. Nadto Sąd Okręgowy zasądził od A. C. (1) na rzecz M. P. i R. P. kwotę 2.633,73 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, nakazał ściągnąć od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa kwotę 2134 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów opinii biegłych oraz nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności. do kwoty 2177,65 zł.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach prawnych:

W pozwie z dnia 23 czerwca 2015 r. A. C. (1) domagał się zasądzenia od R. P. i M. P.:

- kwoty 123 537,48 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 5 lutego 2015 r tytułem diet za podróż służbową;
- kwoty 117 789,12 wraz ustawowymi odsetkami od dnia 5 lutego 2015 r. do dnia zapłaty tytułem ryczałtu za nocleg w kabinie podczas odbywanych podróży służbowych;
- zasądzenia kosztów procesu według norm przepisanych;
- na wypadek nieuwzględnienia powództwa w jakiegokolwiek części o odstąpienie od obciążania powoda kosztami postępowania na podstawie art. 102 k.p.c.
- nadania wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności w wypadkach przewidzianych przez prawo.

W odpowiedzi na pozew pozwani wnieśli o oddalenie powództwa w całości.

A. C. (1) był zatrudniony przez (...) R. P.

i M. P. na stanowisku kierowcy od dnia 5 czerwca 2008 r. na podstawie umów na okres próbny i następnie na czas określony. Od dnia 1 stycznia 2012 r. strony zawarły umowę o pracę na czas nieokreślony. W umowie tej określono zatrudnienie powoda na stanowisku kierowcy samochodów ciężarowych w ruchu krajowym i zagranicznym w wymiarze pełnego etatu z wynagrodzeniem zasadniczym w kwocie 1500 zł. Od stycznia 2013 r. wynagrodzenie powoda zostało zwiększone do 1600 zł.

Stosunek pracy został rozwiązany na podstawie art. 55 §1¹ k.p. z dniem 30 stycznia 2015 r.

W okresie zatrudnienia powód jako kierowca odbywał podróże służbowe. Szczegółowy wykaz podróży za okres od 1 czerwca 2012 r. do 20 grudnia 2014 r. zawierają rozliczenia delegacji służbowych (k.85 koperta). Sumaryczny ich wykaz zawiera załącznik do opinii biegłego (k. 395). Czasokresy podróży służbowych nie były między stronami sporne. Powód odbywał podróże służbowe samochodem marki D. (...). Był on wyposażony w najnowszą wersję kabiny sypialnej (...) z dwoma leżankami do wypoczynku nocnego. Pojazd ten był wyposażony w klimatyzację oraz ogrzewanie postojowe.

W okresie zatrudnienia powoda u pozwanych nie obowiązywał regulamin wynagradzania ani żadne inne przepisy regulujące wysokość należności z tytułu podróży służbowych. Powód podpisywał dokumenty stanowiące rozliczenie podróży służbowych, które zawierały wskazanie daty i godziny wyjazdu oraz przyjazdu, ilość diet, rodzaj waluty, stawkę za dobę, kwotę diety, kurs waluty i sumę należności. Na dokumencie określano datę wypłaty, słownie wpisywano kwotę należności. Pod kwotą należności widnieje podpis powoda.

Do maja 2013 r. pozwani nie wypłacali powodowi ryczałtu za noclegi. Świadczenia te zaczęli wypłacać od czerwca 2013 r. Dokumenty rozliczenia podróży służbowych określają wysokość wypłaconego ryczałtu.

Podpisy na dokumentach zawierających rozliczenie podróży służbowych i potwierdzające wypłatę należności zostały nakreślone przez powoda.

Na rozliczeniu podróży służbowych z dnia 31 grudnia 2012 r., w którym to dokumencie wskazano do wypłaty kwotę 16.198,53 zł brak jest podpisu powoda.

Za odbyte podróże służbowe powód winien otrzymać z tytułu diet: część krajowa: kwotę 5548,50 zł; część zagraniczna 108545,94 zł; zaś z tytułu ryczałtu za noclegi :część krajowa 2955 zł, część zagraniczna 84427,15 zł.

Pozwani nie zapłacili powodowi z tytułu diet i ryczałtów za noclegi kwoty 57205,51 zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dowody z dokumentów w szczególności w postaci rozliczeń podróży służbowych, opinii biegłego G. K., opinii M. B. oraz częściowo zeznań powoda i pozwanych.

Zeznania świadków: Ł. W. i A. C. (2) nie stały się podstawą ustalenia stanu faktycznego. Świadkowie zeznali, że nie otrzymywali diet

i ryczałtów z tytułu podróży służbowych i nie podpisywali żadnych dokumentów dotyczących tych należności. Ich zeznania nie zawierają żadnych informacji dotyczących wypłaty powodowi należności z tytułu podróży służbowych. Z kolei świadek Z. T. zeznał, że otrzymywał diety i ryczałty i podpisywał związane z tym dokumenty, ale również nie przedstawił żadnych informacji dotyczących wypłaty powodowi tych należności.

Pełnomocnik powoda cofnął wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków I. P., M. D., G. T. i Ł. O..

Sąd Okręgowy obdarzył wiarą dokumenty w postaci rozliczeń podróży służbowych. Postępowanie dowodowe wykazało, że podpisy znajdujące się na tych dokumentach zostały złożone przez powoda. Powód reprezentowany przez fachowego pełnomocnika zakwestionował autentyczność podpisów powoda i w piśmie procesowym z dnia 20 listopada 2015 r. oraz w piśmie z dnia 12 kwietnia 2016 r. złożył wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu badania pisma.

W opinii biegła z zakresu kryminalistycznej ekspertyzy pisma i dokumentów stwierdziła, że podpisy na dokumentach zawierających rozliczenie diet i ryczałtów zostały nakreślone przez A. C. (1). Opinia biegłej nie została zakwestionowana przez żadną ze stron procesu. Sąd Okręgowy analizując jej treść, w której biegła zaprezentowała logiczny wywód, podzielił wnioski opinii.

Pełnomocnik powoda w piśmie procesowym z dnia 20 listopada 2015 r. twierdził także, że powód mógł składać podpisy na czystych kartkach, na których następnie naniesiono dane dotyczące rozliczeń podróży służbowych.

W opinii biegła M. B. stwierdziła, że co do analizy środków kryjących dokument, dat, okresów naniesienia tuszu oraz śladów długopisu na oryginałach pism (...) w szczególności w zakresie tekstu podstawowego i naniesionego druku na wykropkowanych polach nie jest możliwe udzielenie odpowiedzi w oparciu o klasyczne badania kryminalistyczne.

W piśmie procesowym z dnia 13 lutego 2018 r. pełnomocnik powoda wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii ośrodka naukowego na okoliczność analizy środków kryjących dokument, dat, okresów naniesienia tuszu oraz śladów długopisu na oryginałach pism (...) w szczególności w zakresie tekstu podstawowego

i naniesionego druku na wykropkowanych polach, ewentualnie o dopuszczenie dowodu z opinii (...) Towarzystwa (...) na te same okoliczności. Ostatecznie oświadczył jednak, że nie popiera wniosku o dopuszczenie tego dowodu.

Sąd Okręgowy przyjął, że powód nie zdołał wykazać, iż podpisy, które złożył na dokumentach zawierających rozliczenie podróży służbowych zostały nakreślone wcześniej niż dane dotyczące tych rozliczeń.

Sąd Okręgowy obdarzył wiarą dowód z opinii biegłego G. K.. Biegły, w oparciu o dokumenty w postaci rozliczeń podróży służbowych, dokonał wyliczenia należnych, a niewypłaconych powodowi diet i ryczałtów. Opinia ta po dokonaniu jej korekty w zakresie kwoty 4319,60 zł, wynikającej z rozliczenia nr 01/09/2014(opinia uzupełniająca k.516-528) zawiera prawidłowe wyliczenia i nie była już przez strony kwestionowana.

Sąd Okręgowy podkreślił, że przedmiotem niniejszego procesu było to, czy pozwani zapłacili powodowi diety i ryczałty za noclegi. W związku z powyższym złożone przez powoda zeszyty zawierające dane dotyczące daty i miejsca wyjazdu, daty i miejsca przyjazdu, ilości przejechanych kilometrów, przestojów rodzaju ładunku oraz pobranych zaliczek nie

mają znaczenia dla oceny, czy należności z tytułu diet i ryczałtów zostały powodowi wypłacone. Podobnie nie mają znaczenia odrębne zapiski powoda dotyczące przejechanych kilometrów i należnego z tego tytułu wynagrodzenia za lata 2013-2014. Przedmiotem żądania pozwu nie było bowiem wynagrodzenie za pracę lecz zapłata diet i ryczałtów za noclegi.

W ocenie Sądu Okręgowego nie mają również znaczenia dla rozstrzygnięcia o zasadności powództwa dokumenty z kontroli Państwowej Inspekcji Pracy i Inspekcji Transportu Drogowego.

W świetle zgromadzonych dowodów, a w szczególności dowodów z dokumentów i opinii biegłych Sąd Okręgowy nie obdarzył wiarą zeznań powoda, z których wynika, że nie składał podpisów na dokumentach stanowiących rozliczenie podróży służbowych bądź że składał je na czystych kartach. Zeznania pozwanych, z których wynika, że doszło w zakresie wskazanym przez biegłego G. K. w opinii do wypłaty diet i ryczałtów Sąd obdarzył wiarą. Znajdują one bowiem oparcie i potwierdzenie w dowodach z dokumentów i opinii biegłych.

Sąd Okręgowy nie dał wiary pozwany, że wypłacili powodowi należność w kwocie 16198,53 zł. Na rozliczeniu podróży służbowych dnia 31 grudnia 2012 r. nie ma podpisu powoda. W tym zakresie zatem ciężar dowodu, że powód w/w należność otrzymał spoczywała na pozwanych. Nie przedstawili oni Sądowi żadnego dowodu, który by wskazywał na dokonanie takiej wypłaty.

W oparciu o poczynione ustalenia Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo do kwoty 57.205,51 zł.

Stosownie do treści art. 245 k.p.c. dokument prywatny stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Zgodnie z brzmieniem art. 462 § 1 k.c. dłużnik spełniając świadczenie, może żądać od wierzyciela pokwitowania. W orzecznictwie podkreśla się, iż pokwitowanie, jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., nie jest dowodem rzeczywistego stanu rzeczy, lecz jedynie stwarza korzystne dla dłużnika domniemanie, że świadczenie faktycznie spełnił. Domniemanie to może być obalone przez wierzyciela. Pokwitowanie bowiem należy do oświadczeń wiedzy, mających charakter potwierdzenia faktów, niebędących oświadczeniami woli /tak SN w wyroku z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 95/07, LEX nr 465927/.

Z treści z art. 253 k.p.c. wynika, że jeżeli strona zaprzecza prawdziwości dokumentu prywatnego albo twierdzi, że zawarte w nim oświadczenie osoby, która je podpisała, od niej nie pochodzi, obowiązana jest okoliczności te udowodnić. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury to na stronie, która dokument prywatny podpisała spoczywa - stosownie do art. 253 k.p.c. - obowiązek obalenia domniemanie, że zawarte w tym dokumencie oświadczenie od niej pochodzi /tak SN w wyroku z dnia 13 stycznia 2000 r., III CKN 668/98, LEX nr 51054/.

W świetle zgromadzonego materiału dowodowego, w tym opinii biegłej z zakresu badania pisma Sąd Okręgowy przyjął, iż strona powodowa nie obaliła domniemanie o spełnieniu świadczeń w postaci diet i ryczałtów w rozmiarze określonym w opinii biegłego K..

Zgodnie z art. 2 pkt 7 lit. a i b w zw. z art. 2 pkt 4 lit. a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. 2012 r., poz. 1155 ze zm.) podróżą służbową jest każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu, na polecenie pracodawcy przewozu drogowego poza miejscowość, w której znajduje się siedziba pracodawcy, na rzecz którego kierowca wykonuje swoje obowiązki oraz poza inne miejsce prowadzenia działalności przez pracodawcę, w szczególności filie, przedstawicielstwa i oddziały oraz wyjazd poza taką miejscowość w celu wykonania przewozu drogowego. Przedstawiona definicja podróży służbowej, wprowadzona ustawą z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o transporcie drogowym oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. 2010, nr 43, poz. 246), obowiązuje od dnia 3 kwietnia 2010 r. Jednocześnie na mocy tego aktu prawnego do ustawy o czasie pracy kierowców dodano przepis art. 21a, który stanowi, iż kierowcy w podróży służbowej, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalone na zasadach określonych w przepisach art. 77⁵ § 3-5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r.- Kodeks pracy.

Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie K 11/15 uznał za niezgodny z konstytucją art. 21 a ustawy dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców w punkcie 1 w związku z art. 77⁵ §2, 3 i 5 kodeksu pracy w związku z §16 ust 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym oraz uznał za niezgodny z konstytucją art. 21 a ustawy o czasie pracy kierowców w punkcie 1 w związku z art.77⁵ §2, 3 i 5 kodeksu pracy w związku z §9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, z uwagi na kaskadowy sposób odesłania, zawarty w art. 21 a ustawy o czasie pracy kierowców, niedopuszczalny z punktu widzenia techniki prawodawczej.

Zgodnie jednak z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, które Sąd Okręgowy podziela, po wydaniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., sygn. akt K 11/15, do pracowników-kierowców w transporcie międzynarodowym znajdują zastosowanie reguły rozliczenia podróży służbowej przewidziane w art. 77⁵ KP, a zastosowanie tego przepisu wynika z art. 5 KP i jego odpowiednika, czyli art. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz.U. z 2012 r. poz. 1155 ze zm.). Ryczałt za nocleg w podróży służbowej kierowcy zatrudnionego w transporcie międzynarodowym może zostać określony w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (art. 77⁵ § 3 KP) poniżej 25 % limitu, o którym mowa w § 16 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. poz. 167).(zob. n.p. postanowienie SN z 13 grudnia 2018 r. I PK 263/17).

Zgodnie z art. 77⁵ § 3 k.p. warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż wymieniony w § 2 (pracownik zatrudniony w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej) określa się w układzie zbiorowym pracy lub regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalania regulaminu wynagradzania. Paragraf 4 wymienionego przepisu stanowi, iż postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w § 2. Stosownie do § 5 w przypadku gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2.

W okresie objętym żądaniem pozwu u pozwanych nie funkcjonował regulamin wynagradzania, tym bardziej układ zbiorowy pracy, zatem w ocenie Sądu Okręgowego, powodowi przysługują te należności, o których mowa w art. 77 § 2 k.p. Stanowi on, iż wysokość oraz warunki ustalania należności przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju, określi minister właściwy do spraw pracy w drodze rozporządzenia. Rozporządzenie powinno w szczególności określać wysokość diet, z uwzględnieniem czasu trwania podróży, a w przypadku podróży poza granicami kraju – walutę, w jakiej będzie ustalana dieta i limit na nocleg w poszczególnych państwach, a także warunki zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków.

W spornym okresie do obliczania tych należności zastosowanie znajdują trzy rozporządzenia. Pierwsze to Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Dz.U. z 2002 r., nr 236, poz. 1900 ze zm.). Stosownie do § 4 ust. 1 tego rozporządzenia, przysługująca pracownikowi dieta przeznaczona na pokrycie zwiększonych kosztów

wyżywienia w czasie podróży wynosiła 23 zł za dobę podróży służbowej. Szczegółowy sposób jej rozliczania zawarty był w ust. 2 wymienionego paragrafu. Zgodnie z § 7 ust 1-4, za nocleg w hotelu lub innym obiekcie świadczącym usługi hotelarskie pracownikowi przysługiwał zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem. Pracownikowi, któremu nie zapewniono noclegu i który nie przedłożył rachunku, o którym mowa wyżej, przysługiwał ryczałt za nocleg w wysokości 150 % diety. Przysługiwał on wówczas, gdy nocleg trwał co najmniej 6 godzin pomiędzy godzinami 21 i 7. Zwrot kosztów noclegu lub ryczałt za nocleg nie przysługiwał za czas przejazdu, a także jeżeli pracodawca uznał, że pracownik miał możliwość codziennego powrotu do miejscowości stałego lub czasowego pobytu. Drugim z aktów wykonawczych, wydanych na podstawie powołanego przepisu, było Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. z 2002 r., nr 236, poz. 1991 ze zm.). W przypadku podróży zagranicznej, zgodnie z § 4 ust. 2 powołanego rozporządzenia, dieta przysługiwała w wysokości obowiązującej dla docelowego państwa podróży. W ust. 4 uregulowany był szczegółowy sposób obliczania wysokości przysługującej diety. Stosownie do § 9 ust. 1-4, za nocleg przysługiwał pracownikowi zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu określonego w załączniku do rozporządzenia. W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługiwał ryczałt w wysokości 25 % limitu, o którym mowa powyżej. Ryczałt nie przysługiwał za czas przejazdu. W uzasadnionych przypadkach pracodawca mógł wyrazić zgodę na zwrot kosztów za nocleg w hotelu, stwierdzonych rachunkiem, powyżej określonego limitu. Przepisy te nie miały zastosowania, jeżeli pracodawca lub strona zagraniczna zapewniała pracownikowi bezpłatny nocleg.

Przywołane akty prawne zostały zastąpione jednym wspólnym rozporządzeniem normującym kompleksowo należności z tytułu podróży służbowych krajowych oraz zagranicznych, tj. Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz. U. z 2013 r., poz. 167). § 7 ust. 1 tego rozporządzenia stanowi, iż dieta w czasie podróży krajowej jest przeznaczona na pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia i wynosi 30 zł za dobę podróży. Szczegółowy sposób rozliczania wysokości diet zawarty został w ust. 2 i 3. Dodatkowo z § 8 ust. 1-5 wynika, iż za nocleg podczas podróży krajowej w obiekcie świadczącym usługi hotelarskie pracownikowi przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem, jednak nie wyższej za jedną dobę hotelową niż dwudziestokrotność stawki diety. W uzasadnionych przypadkach pracodawca może wyrazić zgodę na zwrot kosztów noclegu stwierdzonych rachunkiem w wysokości przekraczającej ten limit. Pracownikowi, któremu nie zapewniono bezpłatnego noclegu i który nie przedłożył rachunku, o którym mowa w ust. 1, przysługuje ryczałt za każdy nocleg w wysokości 150 % diety, jeżeli nocleg trwa co najmniej 6 godzin pomiędzy godzinami 21 i 7.

Powyższe należności nie przysługują za czas przejazdu, a także jeżeli pracodawca uzna, że pracownik ma możliwość codziennego powrotu do miejscowości stałego lub czasowego pobytu.

Z kolei wysokość diet za dobę podróży zagranicznej w poszczególnych państwach została określona w załączniku do przedmiotowego rozporządzenia (§ 13 ust. 4). Zgodnie z § 16 ust. 1-2 i 4 za nocleg podczas podróży zagranicznej pracownikowi przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem, w granicach limitu określonego w poszczególnych państwach w załączniku do rozporządzenia. W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25 % limitu, o którym mowa powyżej. Limit ten nie przysługuje za czas przejazdu. Przepisów tych nie stosuje się, jeżeli pracodawca lub strona zagraniczna zapewniają pracownikowi bezpłatny nocleg.

Zgodnie z rozporządzeniami nie przysługuje on wówczas, gdy w czasie podróży zagranicznej, pracodawca lub strona zagraniczna zapewnią pracownikowi bezpłatny nocleg.

W ocenie Sądu Okręgowego postępowanie dowodowe wykazało, że powodowi wypłacono diety zgodnie z przepisami w/w rozporządzeń w wysokości określonej w opinii biegłego. Powód nie zdołał wykazać, że mimo pokwitowania przedmiotowe należności nie zostały mu one wypłacone.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było także to, to czy zapewnienie pracownikowi – kierowcy samochodu ciężarowego, miejsca noclegowego w kabinie pojazdu, stanowi zapewnienie bezpłatnego noclegu w rozumieniu przepisów powołanych rozporządzeń. Jak wynika z materiału dowodowego pozwani zaczęli wypłacać powodowi ryczałt za noclegi dopiero od czerwca 2013 r.

Strona pozwana w toku procesu, powołała się na art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.U.UE.L.2006.102.1), który stanowi, że jeżeli kierowca dokona takiego wyboru,ienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i pojazd znajduje się na postoju.

Sąd Okręgowy podziela ugruntowane stanowisko Sądu Najwyższego, iż zapewnienie kierowcy miejsca do spania w kabinie samochodu, nie oznacza zapewnienie mu bezpłatnego noclegu. Sąd Najwyższy trafnie uznał, iż nie ma podstaw do utożsamiania pojęć "miejsce do spania" i "bezpłatny nocleg". Wskazał, iż nie chodzi przy tym tylko o wygodę pracownika, ale także (a może nawet przede wszystkim) o zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim uczestnikom ruchu drogowego. Tylko kierowca, który po odpoczynku nocnym odpowiednio zregenerował siły fizyczne i psychiczne, może w sposób bezpieczny dla innych użytkowników dróg prowadzić samochód ciężarowy. Uwzględnić przy tym należy, że praca takiego kierowcy (prowadzenie pojazdu) ma charakter stały (permanentny) przez długi (wieloletni) okres. Udostępnienie miejsca do spania w kabinie samochodu może więc służyć zapewnieniu odpoczynku, ale nie powinno być traktowane jako zapewnienie bezpłatnego noclegu w rozumieniu przepisów o zwrocie kosztów podróży służbowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 września 2013 r., I PK 71/13. LEX nr 1427710, uchwała SN z dnia 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14, LEX nr 1469181, a ostatnio postanowienie SN z 13 listopada 2018 r., III PK 8/18).

Nie ma przy tym znaczenia, czy pracownik odbywający podróż służbową faktycznie te koszty poniósł. Istota ryczałtu jako świadczenia kompensacyjnego polega na tym, iż świadczenie wypłacane w takiej formie z założenia jest oderwane od rzeczywiście poniesionych kosztów i ma na celu uproszczenie wzajemnych rozliczeń. W rezultacie, jeśli pracownik ich rzeczywiście nie poniesie, to i tak przysługuje mu ustalony ryczałt. Wynika to z założenia, że każde zatrudnienie wiąże się z kosztami dotyczącymi pracy, które w całości obciążają pracodawcę. To na pracodawcy spoczywa powinność zabezpieczenia odpowiednich warunków noclegowych w podróży służbowej, a obowiązek ten może zostać zrealizowany albo przez zorganizowanie odpowiednich warunków umożliwiających odpoczynek (nocny), albo przez ustanowienie ryczałtu w wysokości dającej możliwość zrealizowania tej potrzeby we własnym zakresie. Nie ma natomiast znaczenia okoliczność, czy pracownik faktycznie ze sposobności tej skorzysta, czy też wybierze rozwiązanie „ekonomiczne” (postanowienie SN z 6 lutego 2019 r., II PK 9/18).

Z dokumentów w postaci rozliczeń podróży służbowej wynika, że powód niejednokrotnie odbywał podróż w porze nocnej. Odpoczynek zatem przypadał

w dzień. Nie do przyjęcia jest jednak argumentacja pozwanych, że w takim przypadku pracownik nie zachowuje prawa do ryczałtu za nocleg. Wykładnia funkcjonalna przywołanych rozporządzeń wskazuje jednoznacznie, że na pracodawcy spoczywa ciężar zapewnienia kierowcy bezpłatnego noclegu. Skoro zatem stały harmonogram pracy powoda był tego rodzaju, że prowadził pojazd w porze nocnej (a sytuacja ta była pracodawcy znana i przez niego akceptowana) to tym samym na pracodawcy spoczywa ciężar zapewnienia pracownikowi bezpłatnego odpoczynku w innej porze dnia. W konsekwencji z regulacji zawartej w § 16 ust. 2 rozporządzenia z dnia

29 stycznia 2013 r., zgodnie z którą ryczałt nie przysługuje za czas przejazdu nie można wyprowadzić wniosku, że pracownik odbywający podróż w porze nocnej i odpoczywający w dzień w ogóle nie ma prawa do ryczałtu. Ryczałt jak to stanowi w/w przepis nie przysługuje za czas przejazdu. Jest to oczywiste, gdyż pracownik wówczas nie wypoczywa. Skoro odpoczynek wypada w dzień (poza porą nocną) to na pracodawcy spoczywa ciężar zapewnienia bezpłatnego wypoczynku lub wypłacenia stosownego ryczałtu. Podobnie należy interpretować tożsame w treści przepisy rozporządzeń z 19 grudnia 2002 r.

Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy częściowo uwzględnił powództwo.

Wartość przedmiotu sporu w niniejszej sprawie wyniosła 241327 zł. Powód wygrał sprawę w 23,70% . Uiszczył przy tym pełną opłatę od pozwu w kwocie 12067 zł. W związku z powyższym stosownie do treści art. 98 k.p.c., rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (§ 6 pkt 7 w zw. z § 11 ust.1 pkt 2) i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie i ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (§6 pkt 7 w zw. z §12 ust1 pkt 2) należało zasądzić od powoda na rzecz pozwanych kwotę 2633,73 zł.

Wydatki związane z opiniami biegłych wyniosły w sprawie 9001 zł. Należało zatem ściągnąć od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa stosownie do art.83 ust.2 w zw. z art.113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych kwotę 2134 zł. Wydatki obciążające powoda zostały zgodnie z art. 97 w/w ustawy przejęte na rachunek Skarbu Państwa. Postanowienie zawarte w pkt V wyroku znajduje oparcie w art.477² §1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożył pełnomocnik pozwanych zaskarżając wyrok w punkcie I i IV i zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego, to jest:

1) § 9 ust. 2 rozporządzenia MPiPS z dnia 19 grudnia 2002 r w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, § 7 ust. 4 rozporządzenia MPiPS z dnia 19 grudnia 2002 r w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz § 16 ust. 2 rozporządzenia MPiPS z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, w zakresie w jakim przepisy te stanowią, że ryczałt za nocleg nie przysługuje za czas przejazdu - poprzez ich niezastosowanie pomimo faktu, iż zgromadzona w sprawie dokumentacja, a przede wszystkim twierdzenia Powoda wskazywały na wykonywanie przejazdów w porze nocnej;

2) naruszenie art. 77⁵ § 2, § 3 i § 5 Kodeksu pracy w zw. z art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców poprzez ich zastosowanie i uznanie, iż wobec braku wewnątrzzakładowych aktów prawa pracy, które regulowałyby kwestie dotyczące wysokości należności z tytułu podróży służbowych Pozwani zobowiązani byli wypłacać te należności w wysokości określonej przepisami wykonawczymi wydanymi na podstawie art. 77s § 2 K.p., podczas gdy kwoty i zasady oraz warunki wypłaty należności z tytułu podróży służbowych wynikające z przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 K-p. nie mogą dotyczyć pracowników będących kierowcami.

2. naruszenie przepisów postępowania w sposób mający wpływ na wynik sprawy, to jest:

1) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie wadliwej i sprzecznej z zasadami doświadczenia życiowego oceny przedstawionego przez pozwanych rozliczenia podróży służbowej za okres od 31.07.2012 do 21.12.2012 r., a w konsekwencji uznanie, iż nie doszło do wypłaty przez Pozwanych kwoty 16 198,53 zł;

2) art. 232 k.p.c. poprzez przyjęcie, że Pozwani nie udowodnili dokonania wypłaty kwoty wynikającej z rozliczenia podróży służbowej za okres od dnia 31.07.2012 do 21.12.2012 r. podczas gdy dostarczone przez Pozwanych rozliczenie potwierdzone zostało własnoręcznymi podpisami Powoda.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wnosili o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych, ewentualnie, w razie uznania, iż zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości,

o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania wraz z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, w tym kosztach zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji pełnomocnik pozwanych przedstawił szeroką argumentację na poparcie stawianych zarzutów.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik powoda wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Opierając się na ustaleniach faktycznych jak i rozważaniach prawnych poczynionych przez Sąd I instancji **Sąd Apelacyjny zważył co następuje:**

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny akceptuje w całości ustalenia faktyczne jak i wywody prawne poczynione przez Sąd pierwszej instancji, zatem nie zachodzi konieczność ich powtarzania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r. II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

Zarzuty apelacji nie są trafne. Przede wszystkim Sąd Okręgowy nie dopuścił się naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., zgodnie z którym Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd Okręgowy zasadnie przyjął, że dokument w postaci rozliczenia kosztów podróży powoda za okres od 31 lipca 2012 r. do 31 grudnia

2012 r. nie pozwala na przyjęcie, że pozwani dokonali wypłaty wynagrodzenia w kwocie 16.198,53 zł. Dokument datowany na dzień 31 grudnia 2012 r. zawiera rozliczenie przejazdów powoda i wyliczenie przysługujących mu należności ale podpisany został wyłącznie nazwiskiem pozwanych „P.”. Na dokumencie nie widnieje podpis powoda a pozwani w żaden sposób nie uwodnili, że dokonali wypłaty spornej kwoty. Sąd Okręgowy zasadnie przyjął, że kwota 16.198,53 zł nie została powodowi wypłacona, zatem podlega zasądzeniu.

Dodać należy, że zgodnie z treścią art. 232 k.p.c. strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Tym samym to pozwani mieli przedstawić środki dowodowe na poparcie twierdzeń o wypłacie wynagrodzenia w kwocie 16.198,53 zł. Jak słusznie zważył Sąd Okręgowy obowiązkowi temu pozwani nie sprościli.

Wbrew zarzutom pozwanych Sąd Okręgowy nie dopuścił się naruszenia prawa materialnego, wskazanego w apelacji. W sprawie niniejszej znajduje zastosowanie art. 775 § 2, § 3 i § 4 k.p. Sąd Apelacyjny podziela w pełni pogląd Sądu Najwyższego, że pozbawienie mocy prawnej art. 21a cyt. ustawy o czasie pracy kierowców spowodowało jedynie przewartościowanie sytuacji prawnej, nie jest jednak równoznaczne z pozbawieniem kierowców transportu międzynarodowego (mających status pracowników) należności z tytułu podróży służbowej. Przepisy art. 2 pkt 7 i art. 4 ustawy o czasie kierowców oraz art. 5 i k.p. nie zostały bowiem wyrugowane z porządku prawnego. W konsekwencji, po wyroku Trybunału Konstytucyjnego do pracowników-kierowców w transporcie międzynarodowym znajdują zastosowanie reguły rozliczenia podróży służbowej przewidziane w art. 77⁵ k.p., a co za tym idzie, w rozporządzeniach wykonawczych z 2002 roku i 2013 roku. Zastosowanie tego przepisu wynika bowiem z kodeksu pracy i jego odpowiednika - art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r. I PK 219/18 LEX nr 2610275). W sytuacji gdy w zakładzie pracy nie obowiązują akty wewnętrzne regulujące należności kierowców z tytułu podróży służbowych, wówczas znajdują zastosowanie przepisy ogólnie obowiązujące, gdyż stanowią minimalny standard i gwarancję wypłaty wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2016 r. II PK 3/15, LEX nr 2015133).

Brak podstaw do podzielenia argumentacji pozwanych, że przepisy powołane przez Sąd Okręgowy a zawarte w kodeksie pracy i aktach wykonawczych nie znajdują w sprawie zastosowania. Przyjęcie takiej koncepcji oznaczałoby

przerzucenie na pracownika kosztów noclegu w podróży służbowej, podczas gdy to na pracodawcy spoczywa ciężar zapewnienia pracownikowi odpowiednich warunków podróży.

Nie mają racji apelujący wywodząc, że powodowi nie przysługuje ryczałt za nocleg, gdyż świadczenie to nie przysługuje za przejazdu a powód odbywał podróż – przejazd – nocą. Stosownie do przepisu zawartego w cyt. rozporządzeniach zwrot kosztów noclegu lub ryczałt za nocleg nie przysługuje za czas przejazdu.

Po pierwsze Sąd Apelacyjny podziela w pełni argumentację Sądu Okręgowego, że w sytuacji gdy kierowca odbywał przejazd nocą to wypoczynek przysługuje mu

w innej części dnia, co nie pozbawia go ryczałtu za nocleg. Przyjęcie odmiennej koncepcji byłoby absurdalne a sprowadzałoby się do odmowy prawa do odpłatnego wypoczynku (ryczałtu za nocleg) w ciągu dnia w zamian za podróż odbywaną przez kierowcę nocą. Oczywistym jest bowiem, że kierowca musi zregenerować siły fizyczne i psychiczne do wykonywania dalszej pracy, po to aby wykonywać ją w sposób bezpieczny dla siebie i innych użytkowników dróg. Zmiana pory wypoczynku z nocnej na dzienną nie może pozbawiać go należnego ryczałtu.

Po drugie – rozporządzenia znajdujące zastosowanie w sprawie należy stosować odpowiednio do należności z tytułu podróży służbowych kierowców, zatrudnionych w transporcie. Przepisy definiujące podróż służbową zostały bowiem w cyt. ustawie o czasie pracy kierowców zmodyfikowane w stosunku do definicji zawartej w art. 77⁵ § 1 k.p.

Zgodnie z treścią art. 2 pkt 7 cyt. ustawy podróżą służbową jest każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu, na polecenie pracodawcy przewozu drogowego poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, lub wyjazdu poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, w celu wykonania przewozu drogowego. Tym samym przejazd jest już wykonywaniem zadania służbowego. Z tytułu tak zdefiniowanej podróży służbowej kierowcy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego.

Tymczasem art. 77⁵ § 1 k.p. gwarantuje należności związane z podróżą służbową pracownikowi, wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy. Oznacza to, że podróż odbywana przez pracownika nie jest realizacją zadania służbowego. Pracownik bowiem jedynie przemieszcza się w tym celu aby wykonać zadanie, zlecone przez pracodawcę. W tej sytuacji pracownikowi przysługuje zwrot kosztów za nocleg w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym lub ryczałt za każdy nocleg, ale gdy nocą odbywa podróż to za czas przejazdu nie przysługuje mu zwrot kosztów noclegu ani ryczałt noclegowy.

Rozstrzygając o przysługującym powodowi ryczałcie za nocleg Sąd Okręgowy nie dopuścił się zatem naruszenia prawa materialnego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wyrok wydany przez Sąd Okręgowy jest prawidłowy i zgodny z obowiązującymi przepisami, zatem apelacja pozwanych jako bezzasadna podlega oddaleniu w trybie art. 385 k.p.c.

Powód jest stroną wygrywającą sprawę, zatem przysługuje mu od pozwanych zwrot kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, stosownie do treści art. 98 § 1 k.p.c. Zasadzając kwotę 3.038 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego Sąd Apelacyjny miał na uwadze treść § 2 pkt 6 w zw. z § 9 ust. 1 pkt 2 oraz § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2018 roku, poz. 265).